

Relatoria de la 2ª trobada de dades obertes Barcelona

El valor de les dades obertes per combatre la desinformació

27 de maig de 16 a 18h al Canòdrom

Durant la trobada vam conèixer les experiències de les trobades de la [Colla de les Dades](#) amb la seva co-fundadora, la filòsofa i programadora Ali González, explorar com treballa [Verificat](#), la primera plataforma de *fact-checking* de Catalunya, amb la fact-checker en migració i odi Lucía Abadías, i ens vam endinsar en l'art de convertir dades en narratives comunicatives a través dels projectes de [StoryData](#) amb l'especialista en visualització de dades Cristina Claverol. A més, vam descobrir les **idees innovadores d'estudiants** participants a la Hackatò “Unmasking the Truth: Tackling Fake News Together”, impulsada per l'aliança d'universitats europees EUTOPIA i escoltar els projectes de recerca de l'**Aldo Salgado**, investigador en desinformació i col·laborador de la Colla de les Dades. Trobareu totes les presentacions dels i de les ponents com a recurs a la [pàgina de l'activitat](#).

Després de conèixer i poder conversar amb els projectes, vam reflexionar per grups sobre la incorporació de dades obertes en polítiques públiques i sobre eines per disseminar dades obertes i fer-les arribar a la ciutadania. A continuació, es mostren les principals reflexions obtingudes.

INCORPORACIÓ DE DADES OBERTES EN POLÍTIQUES PÚBLIQUES

Compartim experiències

Què us ha funcionat:

1. **Plans d'obertura participatius:** Fer plans anuals d'obertura de dades amb participació ciutadana, tenint en compte dades provinents de sol·licituds de transparència. En aquest sentit, casos com el pla anual d'obertura del Govern de la Ciutat de Mèxic esdevenen referències positives. Alguns exemples inspiradors són els programes del [2020](#) o del [2022](#) del pla anual d'obertura mencionat o les taules de treball del [Pla d'Obertura de Dades Obertes del Municipi de Chihuahua](#).
2. **Transparència pressupostària:** Donar visibilitat a com es reparteixen els pressupostos participatius ha generat confiança i implicació a través de la plataforma Decidim.
3. **Col·laboració constant:** Enllaç directe entre tècnics de dades, administració i ciutadania de forma programada per millorar la qualitat i publicació de dades. En aquest sentit, crear reunions periòdiques per ajustar i enriquir catàlegs de dades en funció de les necessitats reals de la ciutadania. Els/les usuàries de dades han de poder compartir les seves necessitats i, alhora, dotar de *feedback* als equips tècnics del funcionariat per poder constantment millorar els catàlegs de dades. Les institucions han d'estar disposades a fer una escolta activa no paternalista i actuar davant les necessitats transmeses.

Què no us ha funcionat:

1. **Alliberar dades sense diàleg:** L'obertura sense canals de retroalimentació redueix l'ús, la democratització i l'impacte de les dades obertes.

2. **Limitacions de la plataforma Decidim:** Existeixen dificultats per accedir a dades desagregades i a l'històric de Decidim. Hi ha millores possibles inspirant-se en Decidim Brasil.
3. **Falta de claredat en subvencions i cooperació internacional:** És difícil seguir l'impacte dels fons públics destinats a projectes lligats a la cooperació internacional impulsats des de la Generalitat. En aquesta línia, es posa sobre la taula el cas d'un projecte inspirador impulsat a Mèxic per la ciutadania: [Ojos al Gasto](#), plataforma ciutadana per seguir en què es destinen els fons públics.
4. **No aplicar estàndards internacionals:** Exemples com la no utilització de formats com GTFS (transport) en el context necessari generen problemes d'interoperabilitat.
5. **Problemes ètics i socials en l'obertura de dades:** Cal reflexionar sobre els límits ètics de l'obertura de les dades que es publiquen i incorporar perfils no tècnics en la seva gestió per fomentar aquests debats (per exemple, persones especialitzades en sociologia o ètica tecnològica).
6. **Tecnocentrisme i complicacions innecessàries:** Cal evitar dificultats tècniques que no aporten valor real.
7. **Dades massa agregades:** La manca de desagregació dificulta l'anàlisi detallada i equitativa.

Reflexions generals i recomanacions:

- Impulsar canals de retroalimentació ciutadana.
- Adoptar estàndards de dades oberts i reconeguts.
- Fomentar la col·laboració entre perfils diversos (tècnics, socials, institucionals).
- Evitar tecnocràcia i burocràcia que allunyi les dades obertes de la ciutadania.
- Exigir documentació completa per construir dades obertes realment útils.
- Demanar al sector privat que comparteixi dades rellevants per a la ciutat.

CANALS PER PUBLICAR DADES OBERTES I FER-LES ARRIBAR A LA CIUTADANIA

Compartim experiències

Què us ha funcionat:

1. **Fer formacions:** Per exemple, les formacions/tallers sobre l'ús de dades dirigits a joves de Batxillerat fets en el marc de la [Caravana d'Innovació Digital](#).
2. **Col·laboració constant:** Per exemple, els espais de col·laboració a Mèxic mencionats més amunt pel desenvolupament de Bases de Dades Obertes amb periodistes, acadèmia, visitants de governs i persones voluntàries. Es posa sobre la taula la importància de treballar amb totes aquelles persones que fan un ús constant i exhaustiu de les dades, ja que poden aportar *feedback* molt rellevant per millorar els catàlegs de dades obertes.

3. **Aprendre d'exemples concrets:** per exemple, el cas a Madrid presentat per StoryData. Unió col·lectiva per un objectiu clar i concís i de resultat concret: notificar a través de dades obertes que a un carrer de la ciutat es posaven multes de forma injusta. Per veure'n més detalls, podeu donar un cop d'ull a la presentació de StoryData adjuntada com a recurs a la [pàgina de l'activitat](#).

Què no us ha funcionat:

1. El context suposa un repte: desmentir no serveix quan la mentida ja s'ha viralitzat. Cal molt de treball previ.

Recomanacions:

- Promoure la cultura de dades en les institucions per tenir dades que ens ajudin a explicar i fer estudis.
- Fomentar la usabilitat de les dades i limitar les metadades. Moltes vegades les dades venen en formats poc accessibles perquè porten moltes metadades i no es poden entendre del tot bé. Cal simplificar la composició de les dades perquè es puguin consultar. Per exemple, l'Eurostat no s'entén prou bé, en canvi, el Portal de Dades Obertes de l'Ajuntament de Barcelona és més transparent i clar.
- És important fomentar la subscripció als catàlegs de dades o a calendaris de publicació de dades. En aquesta línia, es proposa crear un servei de notificacions en directe d'Open Data.
- Per difondre correctament dades obertes i arribar a un gran ventall de mans cal el treball conjunt de *Data Scientists*, desenvolupadors/es, periodistes, dissenyadors/es... Així com experts/es en ciència social, ja que és necessari aprofundir en l'ètica de les dades i del periodisme. No es pot ser reduccionista amb les dades. Cal tenir sempre presents els contextos.
- Cal anar amb compte amb les visualitzacions autogenerades per fer parlar les dades. De nou, la importància de la part ètica de les dades.